

- منداڵهكەت داھاتىك وەربگرىت لە سەرۆى سنوورە رێنێدر اوھكان (دەربارەى سنوورەكان لە نېمە پرسیار بکە)
- كۆمەڵە مووچەيەك بەسەر يەكەمە (lump sum) وەربگرىت
- تۆ يان ھاوسەرەكەت مووچەيەك وەربگرىت بۆ نىستىحقاى جىھىشتى كار يان پارەيەك لەبەر ايسر وان ھىنان لە كار وەربگرىت
- داھات وەربگرىت لە ھەر سەرچاويەكى تر
- سەر مایەكانت گۆرانى بەسەر داينت
- رېكخستەكانى چاودىر يەك بگۆر يەك يان بوستىت (ئەگەر لەلایەن نېمە وەك چاودىر يەك پارەت پى بدرىت)، يان
- منداڵەكەت وازى لە خویندن ھىنا.

ھەندىك شتى دىكە كە لەوانەيە ھەز بەكەيت بىزانىت

ئایا تۆ قوتابىت؟

ئەگەر قوتابىت، پێويستە لەم ھالەتەنە ئاگادار مان بەكەيتەو:

- ئەگەر وازت لە خویندن ھىنا
- ئەگەر كاتر مێرەكانى خویندن گۆرى
- ئەگەر كۆرسەكانت گۆرى
- ئەگەر دامەزر او مەكەى خویندن گۆرى، يان
- ئەگەر زانیار يەكانى كۆرسەكەت گۆرى.

گەرچى نېمە زانیارى لە دامەزر او پەرودەبەيەكان وەردەگرىن، بەلام لەوانەيە ئەمە يەكسەر روو نەدات. ئەگەر بىر يار تدا لە كاتى پشوو و مەرزى خویندن (جا پشوو نەوہى و مەرز يان كۆتای سأل بىت) ئەگەر نېتەوہى خویندن، پێويستە يەكسەر ئاگادار مان بەكەيتەو و چاودىر وان نەكەيت تا دەستپىكى و مەرزى داھاتوو.

ئەگەر وازت لە خویندننى فول-تایم ھىنا، لەوانەيە ھىشتا مافت ھەبىت بۆ ھەندىك جۆرى مووچە، ئەو ئەگەر يەكسەر پەيوەندىمان پێوہ بەكەيت.

ئایا دەرمالەى گەنجانە (Youth Allowance) وەردەگرىت؟

ئەگەر (Youth Allowance) وەردەگرىت، ئەو پێويستە ئاگادار مان بەكەيتەو كاتىك:

- مأل جىبەئىلەت
- بگەر نېتەوہ مأل، يان
- دەست بەكەيت بە ژيان لەگەل يەكەك لە دايبابىت يان ھەردووكيان.

سەر مەزى ئەوہش، ئەگەر مووچەت پندرا بەبەنەما لەسەر داھاتى دايبابىت - كە، تۆ سەر بەخۆ نىت - ئەو ھەر پێويستە ئاگادار مان بەكەيتەو كاتىك:

- زانیار يەكانى داھاتى دايبابىت گۆران
- بىر يەك يان خوشكىك مالى بەجىھىشت يان گەر ايسەر مألەوہ
- تۆ ئەو مووچەيە وەربگرىت كە دەرىت بە كەسەك لە دەروہى مألەوہ بژىت بەلام گەر ايسەر مألەوہ (تەنەت ئەگەر كاتىش بىت)
- دايبابىت لە بەكتر جيا بىنەوہ، ئاشت بىنەوہ يان بىنەوہ بە ھاوسەر
- يەكەك لە خوشكەكانت/بىراكانت دەست بەكەت بە كارىكى فول تاي
- ئەو دايبابە بگۆر يەك كە لەگەل ياندا دەژىت، يان
- ز ممالەيەك وەربگرىت (جگە لە Student Start-up Scholarship و Relocation Scholarship) يان ھەر مووچەيەكى تری پەيوەست بە خویندن.

ئایا سوودى باجى خىزان (Family Tax Benefit) وەردەگرىت؟

مەزەندەى داھاتى خىزان بەكار دىت بۆ ديارىكرى ئەو يار مەنەيەى خىزان كە وەردەگرىت، لەوانە سوودى باجى خىزان (Family Tax Benefit) و سوودى چاودىرى منداڵ (Child Care Subsidy). گەرنگە كە ووردترى مەزەندەى داھاتى خىزانمان پى بلىت، تا بتوانى بىر دروستى يار مەنى خىزان پىبەين. پێويستە مەزەندەكەت رەنگدانەوہى ھالەتى دارايى خىزان بىت بۆ كۆى سالى دارايى. پێويستە مەزەندەى داھات داھاتەكانى گشت سەرچاومەكان لەخۆبگرىت. ھەر وەھا پێويستە ئاگادار مان بەكەيتەو ئەگەر دۆخى خىزانەكەت گۆرا، بۆ نمونە، ناونىشانى گۆرى، منداڵەكەت لەژىر چاودىر يەك دەرچوو يان رېكخستەكانى چاودىرى گۆرانكار يان بەسەر ھات، ھاوسەر گىرى دەكەيت يان جيا دەبىتەوہ.

تییینی: پیویسته ناگادارمان بکپتهوه نهگەر تو، یان هاوسهرمهکت، داواکراو نین بۆ پیشکەشکردنی گهراندنوهی باج.

کهی پیویسته که ئیمه ناگادار بکپتهوه

دهبیت هەر له دوو حهفتهی که تو کارت تیییدا کردوه داهاتهکته و ژماره‌ی سه‌عاتانه‌کانی کارکردنت به ئیمه بلنیت (ته‌ناهنهت نهگەر پاره‌شت وهر نهگرتبوو)، نهوه له‌کاتیکدا که تو:

- فورمی دوو حهفته‌ی داوای دهرماله (Application for Payment) پیشکەش بکپته،
- هەر دوو حهفته جارێک ئیمه ناگادار بکپتهوه به‌بێ پیشکەشکردنی فورم، یان فورمه‌که هەر دوو، چوار یان شەش حهفته جارێک پیشکەش بکپته.

خۆ نهگەر ته‌نیا نه‌کاتانه ناگادارمان ده‌کپتهوه که بارودۆخت گۆرانکاری به‌سهردا دیت، نهوه ده‌بیت له‌ماوه‌ی ۱۴ رۆژدا ئیمه ناگادار بکپتهوه.

دانهوه‌ی نهو پارانه‌ی که قهرداریت

نهگەر تو قهرداری ئیمه‌یت نهوه ئیمه دهنانین هەر کاتیک بمانه‌ویت داوات لیکه‌مین قهرده‌کانی سینتەر لینک (Centrelink) بده‌پتهوه.

بۆ نهوه‌ی یارمه‌تیت بده‌ین له خیراترکردنی دانهوه‌ی قهرده‌کانت، نوسینگه‌ی باجی ئوستراالی (Australian Taxation Office) ده‌کپنه که پارهدراو‌مه‌کانی باج (tax refund) ت بۆ ئیمه ره‌وانه بکات تاومکو قهرده‌کانتی بپیده‌ینهوه.

رینگه‌ی جیاجیا هه‌یه بۆ دانهوه‌ی نهو پارانه‌ی که قهرداریت. خزمه‌تگوزاری Money You Owe به‌کار بینه بۆ دانهوه‌ی قهرده‌کانت چ هه‌مووی له‌سه‌ریه‌ک بێت یان به بری دیاریکراو بێت.

برۆ ناو نه‌کاونته‌که‌ی سینتەر لینک Centrelink له‌سه‌ر ئینتەر نیت له‌رینگه‌ی مألپه‌ری **myGov** و له‌وی کرته له‌سه‌ر Money You Owe بکه.

نهگەر تو هیچ جوهره پارهی‌هک له سینتەر لینک (Centrelink) وهر نهگرت به‌لام پاره قهرداریت

نه‌کاتیش هەر گرنکه که تو له هەر گۆرانکاریه‌یه‌ک له بارودۆخی خۆت ناگادارمان بکپتهوه. نهگەر تو ماله‌که‌ت گواسته‌وه هه‌شتان پاره قهرداری ئیمه‌ی، نهوه ده‌بیت له‌ماوه‌ی 14 رۆژله گواسته‌وه‌ت نه‌دریسه نوێکه‌مان پێ بلنیت.

نهگەر تو چیدیکه پاره وهر ناگرتو قهرداری سینتەر لینک (Centrelink) یشیت نهوه له‌وانه‌یه سو (interest) ت لێوه‌ر بگیریت. له‌وانه‌شه:

- رینگه‌ی سه‌فه‌رکردنت بۆ دهر موه‌ی ولات لیکه‌رین؛
- داوا له نوسینگه‌ی باج (Australian Taxation Office) بکه‌ین که پارهدراو‌مه‌کانی باج (tax refund) ت بۆ ئیمه ره‌وانه بکات تاومکو قهرده‌کانتی بپیده‌ینهوه؛
- داوا له خاومکار مه‌کت بکه‌ین که قهرده‌کانت له‌ی موچه‌یه‌ی وهریده‌گرتیت بداته‌وه به ئیمه؛
- داوا له بانک‌ه‌که‌ت یان دامه‌زراره داراییه‌کانت بکه‌ین که قهرده‌کانت له‌ی پارانه‌ی که له نه‌کاونته‌کانت هه‌یه بداته‌وه به ئیمه؛
- داوا له نماینده‌یه‌کی قهرده‌کۆمه‌ره‌وه بکه‌ین که له‌جباتی ئیمه قهرده‌کانت لێوه‌ر گرتنه‌وه؛
- داوای یاساییت له‌سه‌ر پیشکەش بکه‌ین بۆ وهرگرتنه‌وه‌ی پاره قهرده‌کانت.

نهگەر تو ریکه‌وتنیکت له‌گه‌ڵ ئیمه بۆ دانهوه‌ی قهرده‌کان نه‌نجامداوه و به بری دیاریکراو قهرده‌کان دده‌پتهوه و هه‌ک نهوه‌ی له‌سه‌ری پیکه‌توین نهوه سو (interest) ت لێوه‌ر نه‌گیریت.

چۆنیه‌تی په‌یوه‌ندیکردن به ئیمه

ده‌توانیت زانیاریه‌کانت به‌ر ئیمه‌یه‌ت، داهاته‌که‌ت راپۆرت بکپته، نامه‌کانت سه‌یر بکپته و چاپ بکپته، دانهوه‌ی قهرده‌کانت ریکه‌بیه‌ت و زانیاریه‌کانی موچه‌ت بپشکنیت به به‌کار هینانی نه‌کاونته‌که‌ت له‌سه‌ر ئینتەر نیت یان به‌کار هینانی نه‌په‌کانی موبایل.

یارمه‌تی ده‌ستب‌خه به تومارکردن و به‌کار هینانی نه‌کاونته‌که‌ت له‌سه‌ر ئینتەر نیت له humanservices.gov.au/onlineguides

بۇ پېشكەشكردى زۆرىيە بەلگەنامەكان لە رېگەي ئەكاونتەكەي سەر ئىنتەرنېت لە سىنتەرنېك (Centrelink online account) يان بەيەكار ھىنانى ئەپەكانى مۇبايل، سەردانى ئەم مآلپەرە بگە humanservices.gov.au/submitdocumentsonline

بۇ بەكار ھىنانى ئەپەكانى مۇبايل، ناوت لەسەر ئەكاونتەكەي سەر ئىنتەرنېت تومار بگە و ئىنجا ئەپەكانى مۇبايلی Express Plus دابەزىنە لە App Store يان ^{TM} Google Play.

ئەكاونتەكانى Centrelink, Medicare و Child Support دەتوانىت بەدەستبەھىت لە رېگەي myGov. myGov رېگەيەكى ئاسان و خىرايە بۇ بەكار ھىنانى خزمەتگوزار يەكانى ئىنتەرنېتتى حكوومت بە يەك ناوى بەكار ھىنەر، يەك نەھىنبووشە لە يەك شوئىنى سەلامەتدا. ئەكاونتىك دروست بگە لە my.gov.au

بۇ زانىارى زياتر بە ئىنگلىزى برۆ بۇ humanservices.gov.au يان پەيوەندى بەم ژمارانەي خوارمەو بە:

132 490	Youth and Students
133 633	Australian Apprentices
Freecall™ 1800 132 317	ABSTUDY
Freecall™ 1800 136 380	Indigenous Call Centre
132 850	Employment Services
132 300	Older Australians
132 717	Disability, Sickness and Carers
136 150	Families and Parents
Freecall™ 1800 076 072	Centrelink Debt
Freecall™ 1800 138 193	Indigenous Centrelink Debt
Freecall™ 1800 810 586	TTY* پەرسەكانى
131 202	بۇ قسەكردن لە گەل ئىمە بە زمانىكى جگە لە لە ئىنگلىزى
131 158	National Business Gateway
Freecall™ 1800 132 468	فیدبەك و سكالآ
Freecall™ 1800 000 567	TTY* Customer Relations Line TTY* تەنھا بۇ ئەم كەسانەيە كە كەرن يان كېشەيەكى بېستن يان قسەكردن ھەيە. تەلەفونىكى TTY پېويستە بۇ بەكار ھىنانى ئەم خزمەتگوزارىيە.
131 524	Department of Human Services Fraud Tip-off Line

بۇ زانىارى زياتر

- سەردانى مآلپەرى humanservices.gov.au بەكو بەدواي 'owing money' بگەرئ بۇ بەدەستبەھىنانى زانىارى زياتر بە زمانى ئىنگلىزى
- سەردانى مآلپەرى humanservices.gov.au/yourlanguage بگە، لەمۇ دەتوانىت زانىارى بە زمانى خوت بخوئىنەو، بېئى و بېئىتى
- سەردانى مآلپەرى humanservices.gov.au/forms بگە بۇ بېئىنى لېستى فورمەكان بە ئىنگلىزى
- تەلەفون بگە بۇ 131 202 بۇ قسەكردن لەگەل ئىمە بە زمانى خوت دەربارەي پارو موچەو خزمەتگوزار بېەكانى سىنتەرنېك (Centrelink)
- تەلەفون بگە بۇ خزمەتگوزارى وەرگىران (Translating and Interpreting Service) تېس ناشنال (TIS National) لەسەر ئەم ژمارەيە 131 450 بۇ قسەكردن لەگەل ئىمە بە زمانى خوت دەربارەي مېدىكەيە (Medicare) و موچەو پارو خزمەتگوزار بېەكانى پىشتىوانىيە مندال (Child Support).

تېئىنى: تەلەفونكردن لە تەلەفونى مآلەو لە ھەر كويى ئوسترالىا بېت بۇ ئەم ژمارانەي بە '13' دەستبەھىكەن بە برە پارەيەكى ديار بىكراو. ئەم برە پارەيە لەوانەيە جياواز بېت لە برە پارەيە تەلەفونى ناوخو، لەوانەشە لە كۆمپانىيەكەو بۇ كۆمپانىيەكەي دېكەش برەكە بگورئىت. تەلەفونكردن بۇ ژمارەكانى '1800' لە تەلەفونى مآلەو بەخوزرايە. تەلەفونكردن لە تەلەفونە گىشتىيەكان و مۇبايلەكانەو لەوانەيە بەنەما لەسەر كات برەكەي ديار بىكراو.

دەستبەردار بوون

ئەمۇ زانبار پىيانەنى لەم بۆلۈكراۋە يەمەدا ھاتتوۋە تەنھا بۆ مەبەستى رېنمايىيە بۆ موچەكەن و خزمەتگوزار يەكەن. بەرپىسى يارىمەنى تۆيە كە بېرىپ بار بىدەيت ئەگەر ھەز بىكەيت داۋاكارى پېشكەش بىكەيت بۆ موچەكەن و داۋاكارىك ئەنجام بىدەيت، بە بەھەند وەرگرتنى دۆخى تايىمەنى خۆت

Avoid a debt

What should I do if my circumstances change?

If you receive a Centrelink payment you need to tell us about your income and any changes in your circumstances. This is so we can make sure you get the correct payment amount and do not get overpaid.

Note: people who deliberately give false information also risk prosecution and a criminal record. The department verifies income with employers, and matches information with the Australian Taxation Office, the Department of Home Affairs and other government agencies and providers of employment services.

Income

Tell us:

- if you start or stop work
- the number of hours you work and if these hours change
- if the work is full-time, casual or part-time
- your earnings/income before tax and other deductions
- any income you get from outside of Australia, or
- your partner's earnings/income before tax (if you have a partner).

Self-employed

Tell us if:

- you are self-employed or involved in a business or company
- your business or company income changes from what you have previously advised us (usually known when you complete the annual income tax return)
- you are a beneficiary of a trust (including family trust), or
- there is an increase or decrease to your previous year's taxable income.

You need to provide ongoing Profit and Loss Statements every three months (or when otherwise advised by us) until you are able to provide a tax return.

Note: please keep all your payslips for your own reference and for our review and verification purposes.

If you are receiving a working age payment an additional 10% penalty, called Recovery Fee, may apply where you have been overpaid and you have not told us about your income or you have knowingly provided false or misleading information.

Changes in your circumstances

Tell us if:

- you change your address
- you get married, start to live in a marriage-like relationship, separate or reconcile

- there is a change in the amount of rent, board, or lodgings you pay
- you are leaving Australia temporarily, permanently or studying overseas
- children leave your care or come into your care
- your child care arrangements change
- your child earns income above the allowable limit (ask us what the limit is)
- you receive a lump sum payment
- you or your partner receive a payment for leave entitlements or a redundancy payment
- you receive income from any other source
- your assets change
- your caring arrangements change or cease (if you are paid by us as a carer), or
- your child stopped studying.

Other things you might need to know

Are you a student?

If you are a student, you need to tell us if you have:

- stopped studying
- changed the number of hours you are studying
- changed courses
- changed educational institutions, or
- changed your course details.

Although we obtain information from educational institutions, this may not happen immediately. If you decide in the semester break (either mid-year or end-of-year) not to return to your studies, you must tell us straight away and not wait until the start of the next semester.

If you stop studying full-time, you may still be eligible for some type of payment if you contact us straight away.

Do you receive Youth Allowance?

If you are paid Youth Allowance you need to tell us if you:

- leave home
- return home, or
- start living with one or both of your parents.

In addition, if you are paid subject to your parents' income—that is, you are not independent—you should also tell us if:

- your parents' income details change
- you have a brother or sister who leaves or returns home
- you are paid an away from home rate and you return home (even temporarily)
- your parent(s) separate, reconcile or become partnered
- one of your siblings start full time work
- you change the parent you are living with, or
- you receive a scholarship (excluding the Student Start-up Scholarship and the Relocation Scholarship) or any other payments relating to your studies.

Do you receive Family Tax Benefit?

Your family income estimate is used to work out how much family assistance you get, like Family Tax Benefit and Child Care Subsidy. It is important that you give us the most accurate family income estimate you can, so we can pay you the right amount of family assistance. Your estimate should reflect your family's financial circumstances for the whole financial year. The income estimate should include income from all sources. You also need to tell us if your family circumstances change, for example, you change address, your child leaves your care or care arrangements change, you become partnered or separate.

Note: you should tell us if you, or your partner, are not required to lodge a tax return.

When you need to notify us

You must tell us your income and your hours worked, in the fortnight in which you work (even if you have not been paid yet), if you usually:

- lodge a fortnightly Application for Payment form
- report fortnightly but without a form, or lodge a form every two, four, six, eight or 12 weeks.

If you only report when your circumstances change, you must do so within 14 days.

Paying back the money you owe

If you owe us money we can ask you to pay off your Centrelink debts at any time.

To help you pay off your debt faster, the Australian Taxation Office may send us your tax refund to pay your debt.

There are different ways you can repay the money you owe. Use the Money You Owe service to pay the amount owed in full, or to set up a payment arrangement.

Sign in to your **Centrelink online account** through **myGov** and select Money You Owe.

If you no longer receive a Centrelink payment but owe us money

It is still important to tell us when there's a change to your circumstances. If you move house and you still owe us money, you need to tell us your address within 14 days after you move.

If you no longer receive a payment and have a Centrelink debt you could be charged interest. We may also:

- stop you from travelling overseas;
- ask the Australian Taxation Office to give us your tax refund to repay the amount owed;
- ask your employer repay the amount you owe from your wage or salary;
- ask your bank or financial institution to repay the amount you owe from your account;
- ask an external collection agent to collect the amount you owe on our behalf;
- take legal action to enforce repayment of the money you owe.

If you have entered into a payment arrangement and you are making the payments as agreed, you will not be charged interest.

How to contact us

You can manage your details, report your income, view and print your letters, manage the repayments of the money you owe and check your payment details using our online accounts or mobile apps.

Get help with registering and using your online account at humanservices.gov.au/onlineguides

To submit most documents through a Centrelink online account or our mobile apps, go to humanservices.gov.au/submitdocumentsonline

To use our mobile apps, register your online accounts and then download an Express Plus mobile app from the App Store or Google Play™*.

Access your Centrelink, Medicare and Child Support online accounts through myGov. myGov is a fast simple way to use government services online with one username, one password and in one secure location. Create an account at my.gov.au

For more information in English go to humanservices.gov.au or call the relevant number below:

Youth and Students	132 490
Australian Apprentices	133 633
ABSTUDY	Freecall™ 1800 132 317
Indigenous Call Centre	Freecall™ 1800 136 380
Employment Services	132 850
Older Australians	132 300
Disability, Sickness and Carers	132 717
Families and Parents	136 150
Centrelink Debt	Freecall™ 1800 076 072
Indigenous Centrelink Debt	Freecall™ 1800 138 193
TTY* enquiries	Freecall™ 1800 810 586
To speak to us in languages other than English	131 202
National Business Gateway	131 158
Feedback and complaints	Freecall™ 1800 132 468
TTY* Customer Relations Line *TTY is only for people who are deaf or have a hearing or speech impairment. A TTY phone is required to use this service.	Freecall™ 1800 000 567
Department of Human Services Fraud Tip-off Line	131 524

For more information

- go to humanservices.gov.au and search 'owing money' for more information in English

- go to humanservices.gov.au/yourlanguage where you can read, listen to or watch information in your language
- go to humanservices.gov.au/forms for a list of our forms in English
- call **131 202** to speak with us in your language about Centrelink payments and services
- call the Translating and Interpreting Service (TIS National) on **131 450** to speak with us in your language about Medicare and Child Support payments and services

Note: calls from your home phone to '13' numbers from anywhere in Australia are charged at a fixed rate. That rate may vary from the price of a local call and may also vary between telephone service providers. Calls to '1800' numbers from your home phone are free. Calls from public and mobile phones may be timed and charged at a higher rate.

Disclaimer

The information contained in this publication is intended only as a guide to payments and services. It is your responsibility to decide if you wish to apply for a payment and to make an application, with regard to your particular circumstances.